

**GMINNY PROGRAM WSPIERANIA
RODZINY
NA LATA 2016 - 2019**

Grabowiec 2016

I. Wstęp.

Obowiązek opracowania i realizacji 3- letniego programu wspierania rodziny nakłada ustawa z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Zgodnie z tą ustawą opracowanie i realizacja programu należy do zadań własnych gminy. Celem programu jest przywrócenie zdolności prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach w których powyższy proces uległ zakłóceniu. Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem wychowawczym zapewniającym prawidłowy rozwój wszystkich jej członków a w szczególności dzieci. To głównie rodzina oddziałuje na osobowość dziecka przekazując mu swój system wartości i ukierunkowuje postępowanie na całe życie. Rodzina winna zaspokajać potrzeby dziecka w sferze psychicznej, społecznej i materialno- bytowej a także wspierać procesy adaptacji do życia w społeczeństwie. Rodzina powinna opiekować się i wychowywać swoje dzieci, dbać o rozwój, zdrowie, edukację, rozwijanie talentów, wartości i tradycji. Ma również obowiązek przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom w całym procesie wychowawczym dzieci. Kiedy w rodzinie pojawiają się dysfunkcje zaburzeniu ulega cały proces opiekuńczo-wychowawczy. Dezintegracji rodziny może zagrażać wiele czynników, wśród nich za najczęstsze należy wymienić: bezrobocie, alkoholizm, niski poziom intelektualny i moralny dorosłych, niezaradność życiową członków rodziny, niewydolność opiekuńczo-wychowawczą oraz przemoc w rodzinie . Zazwyczaj czynniki te współwystępują ze sobą.

Obowiązkiem gminy jest wspieranie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych i nie potrafiących samodzielnie rozwiązać swoich sytuacji kryzysowych. Aby zaplanowana pomoc była skuteczna uwagę należy skupić nie tylko na problemach dziecka, ale także na problemach jego całej rodziny.

Skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta we współpracy ze środowiskiem lokalnym, w tym sąsiedzkim, sądami i ich organami pomocniczymi, Policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, Kościołem i związkami wyznaniowymi oraz organizacjami pozarządowymi.

Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny a wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i przy jej aktywności i zaangażowaniu z uwzględnieniem zasady pomocniczości. Priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dzieci i młodzieży oraz kształtowania wartości i norm związanych z ich wychowaniem.

Prowadzenie profilaktycznych działań wspierających dziecko w rodzinie jest formą tańszą i skuteczną. Natomiast praca z rodziną biologiczną, w przypadku gdy zaistniała konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, ma na celu jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny wskazane są zarówno ze względów społecznych, jak i ekonomicznych, gdyż służą obniżeniu kosztów gminy związanych z pobytem dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Program będzie opierał się na integrowanych kierunkach działań realizowanych w zakresie opieki nad dziećmi i rodzinami z terenu gminy Grabowiec.

II. Podstawa prawna :

- a) ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2013 r. poz. 135, z późn. zm.),
- b) ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (tekst jednolity z 2015 r. poz. 163 z późn. zm.),
- c) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005 r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.),
- d) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012 r. poz. 1356 z późn. zm.),
- e) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012 r. poz. 124 z późn. zm.).

III. Diagnoza społeczna

W 2015 roku z pomocy społecznej skorzystało łącznie 103 rodziny. Najczęstszym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej było ubóstwo (83 rodziny) oraz bezrobocie (42 rodziny). Kolejnym powodem zgłaszanym przez klientów pomocy społecznej była długotrwała choroba lub niepełnosprawność. Ten problem, jako dominujący zgłaszany był przez 41 rodzin. Problemem była też bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, występował on, jako dominujący w 22 rodzinach. Kolejnymi problemami dominującymi w rodzinie, podanymi według wielkości ich występowania były: alkoholizm 14 rodzin, wielodzietność – 10 rodzin, rodziny niepełne – problem, jako dominujący zgłosiło 6 rodziny. W Ośrodku oprócz realizowanych

form pomocy materialnej w ramach ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej realizowane były również formy pomocy niematerialnej w formie pracy socjalnej. Pomoc w formie pracy socjalnej – to między innymi poradnictwo w trudnych sprawach życiowych udzielane najczęściej podczas przeprowadzania wywiadów środowiskowych. Tą formą pomocy objęte były wszystkie osoby i rodziny zgłaszające się do Ośrodka Pomocy Społecznej. przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Zespół Interdyscyplinarny, w skład którego weszli przedstawiciele oświaty, policji, sądu, służby zdrowia oraz pracownicy socjalni. Głównym celem Zespołu jest pomoc ofiarom przemocy. Pomoc ta jest realizowana zgodnie z regulaminem organizacyjnym Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego. W roku 2015 grupy robocze Zespołu Interdyscyplinarnego odbyły 35 posiedzeń. Ze spotkań zostały sporządzone protokoły wraz z listami obecności. Do Przewodniczącego Zespołu w 2015 roku wpłynęło 10 wniosków o zwołanie grup roboczych w związku z występującym zjawiskiem przemocy z tego 5 zostało zakończonych. Na podstawie otrzymanych wniosków zwołane zostały posiedzenia poszczególnych grup roboczych, które prowadzą prace związane z indywidualnymi przypadkami.

Na podstawie danych ze sprawozdań oraz informacji uzyskanych od pracowników socjalnych GOPS wynika, że w latach 2013 – 2015 liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych nieznacznie ulega zmianie. Od 2014 roku nie zmienia się natomiast liczba rodzin, którym przydzielono asystenta. Są to rodziny, które wymagają wsparcia w znacznie szerszym wymiarze aniżeli pomoc oferowana w ramach pracy socjalnej – tabela poniżej

Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych

Rok	Liczba rodzin	Liczba rodzin, którym przydzielono asystenta
2013	24	7
2014	18	10
2015	22	10

Źródło: dane własne

Dane dotyczące liczby dzieci z gminy Grabowiec umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej z podziałem na typy rodzin i placówek, uzyskano z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Zamościu. Z analizy wynika, w pieczy zastępczej przebywa 8 dzieci. Pięcioro z nich umieszczono w 2013 roku z tego 3 w rodzinie

zastępczej spokrewnionej, 2 w rodzinie zastępczej zawodowej. Żadne nie powróciło do rodziny biologicznej

IV. Odbiorcy programu

Odbiorcami programu są:

1. Rodziny wychowujące dzieci.
2. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, zagrożone ubóstwem, problemem uzależnienia oraz przemocą.
3. Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i ich rodzin.

Programem zostaną objęte rodziny wychowujące dzieci, które nie posiadają zdolności opiekuńczo-wychowawczych lub też popełniają błędy wychowawcze. W rodzinie takiej brak jest stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa. Dysfunkcjonalność rodziny wpływa na załamanie struktury i relacji rodzinnej. Wtedy też rodzina jako podstawowa komórka społeczna nie może spełniać podstawowych swoich funkcji. Najczęściej problemy w takich rodzinach wynikają z niskiego poziomu wykształcenia rodziców czy też trudnej sytuacji materialno-bytowej. Rodziny z problemem ubóstwa wynikającym z braku pracy, są tą częścią społeczeństwa, która jest zagrożona dezorganizacją rodziny. Wiele osób korzystających z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej boryka się z problemem bezrobocia. Brak pracy jest czynnikiem, który ma wpływ na zaspakajanie podstawowych potrzeb rodziny i prowadzi do narastania kwestii ubóstwa. Program adresowany jest również do rodzin dotkniętych przemocą zarówno psychiczną jak i fizyczną. Problem przemocy coraz częściej dotyka również dzieci i pojawia się w rodzinach dobrze sytuowanych materialnie. Niestety, tylko nieliczne z rodzin dotkniętych przemocą zgłaszają swój problem. Często temat przemocy domowej pozostaje nadal w tzw. „czterech ścianach”. Tam gdzie istnieje zjawisko przemocy, alkoholizmu, ubóstwa dzieci zagrożone są wykluczeniem społecznym. Mają na ogół problemy w sferze emocjonalnej. Ich zaburzenia nie pozwalają na prawidłowe funkcjonowanie. W taki sposób dziecko z głębokim deficytem emocjonalnym nie wykształtuje odpowiedniej hierarchii wartości. Proces ukierunkowania dziecka jest niezwykle trudnym procesem, który pochłania wiele pracy i wysiłku. Na niedostosowanie społeczne dzieci duży wpływ ma środowisko pierwotne, którym jest rodzina oraz rozwój cywilizacji i technologii, a także środowisko rówieśnicze.

Nie mniej jednak rodzina niezależnie od tego jak funkcjonuje, czy jest środowiskiem zdrowym i wartościowym moralnie, czy też przejawia wyraźne cechy patologii-w każdym przypadku kształtuje osobowość, postawę społeczną, wyznacza przyszłość dziecka.

V. Cele programu

Cel główny:

Wspieranie rodziny poprzez stworzenie spójnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną sprzyjającego jej prawidłowemu funkcjonowaniu.

Cele szczegółowe:

Cel 1. Zapewnienie stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego.

Działania:

- Stałe diagnozowanie i monitoring w rodzinach.
- Poprawa bezpieczeństwa materialno-bytowego rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej.
- Udzielanie pomocy finansowej z pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych, funduszu alimentacyjnego.
- Objęcie pomocą w formie dożywiania dzieci i młodzież w wieku szkolnym.
- Objęcie pomocą w formie bezpłatnej dystrybucji art. żywnościowych z „Banku Żywności”.
- Udzielanie dzieciom i młodzieży pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
- Organizowanie wypoczynku w okresie wolnym od nauki
- Zapewnienie rodzinom specjalistycznego wsparcia w formie poradnictwa i pracy socjalnej.
- Zapewnienie wsparcia i pomocy asystenta rodziny.
- Umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.
- Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej.

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Placówki Oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Organizacje pozarządowe.

Cel 2. Monitorowanie sytuacji rodzin.

Zadania:

- Systematyczne diagnozowanie warunków życia rodzin, ich potrzeb i oczekiwań.
- Współpraca z instytucjami świadczącymi pomoc na rzecz rodzin.

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Szkół, Policja, kuratorzy sądowi i społeczni, Służba Zdrowia, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Członkowie Zespołu Interdyscyplinarnego.

Cel 3. Wspieranie rodziny w procesie opiekuńczo-wychowawczym

Zadania:

- Rozwijanie systemu specjalistycznego wsparcia i poradnictwa.
- Opracowywanie i wdrażanie projektów i programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodzin i dzieci.
- Stała współpraca podmiotów i instytucji pracujących na rzecz rodziny.
- Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, uzależnieniom oraz przemocy
- Zapewnienie opieki nad dzieckiem w okresie wolnym od nauki.
- Zapewnienie opieki dzieciom rodziców pracujących.
- Tworzenie i współfinansowanie placówek wsparcia dziennego.
- Propagowanie Zdrowego stylu życia, zapobieganie chorobom i wad postawy.
- Kształtowanie u rodziców właściwych postaw wychowawczych zgodnych z normami i wartościami społecznymi.
- Udzielanie rodzinom pomocy finansowej i rzeczowej (w formie żywności, odzieży).
- Udzielenie rodzinom pomocy w zdobyciu nowych kwalifikacji zawodowych oraz w znalezieniu pracy.
- Udzielanie pomocy asystenta rodziny.

- Opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną przez asystenta rodziny we współpracy z rodziną i pracownikiem socjalnym.
- Doskonalenie zawodowe pracowników instytucji zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie.
- Rozwój i upowszechnienie aktywnej formy spędzania czasu wolnego.

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Zespół Interdyscyplinarny, Służba Zdrowia, Placówki Oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Gminny Ośrodek Kultury.

Cel 4. Opieka i ochrona dzieci z rodzin zagrożonych i niewydolnych wychowawczo.

Zadania:

- Przydzielanie rodzinie asystentów rodziny.
- Zapewnienie nadzoru kuratora
- Stały nadzór i współpraca podmiotów działających na rzecz dziecka i rodziny.
- Zapewnienie wsparcia pedagogicznego i psychologicznego.
- Zapewnienie pomocy usługowej dla rodzin z dziećmi, w tym opiekuńczych i specjalistycznych.
- Kierowanie dzieci na zajęcia do placówek wsparcia dziennego.
- Tworzenie świetlic i placówek wsparcia dziennego.
- Zapewnienie aktywnego spędzania czasu wolnego.
- Umożliwienie rodzicom korzystania z programów korekcyjnych, edukacyjnych, i terapeutycznych.
- Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.
- Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny przeżywającej trudności.

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Placówki Oświatowe, Poradnie Psychologiczno- Pedagogiczne, Sąd Rejonowy, Komenda Policji, Gminny Ośrodek

Kultury, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Organizacje pozarządowe, inne działające na rzecz dziecka i rodziny.

Cel 5. Zapobieganie niedostosowaniu społecznemu, przeciwdziałanie uzależnieniom i zjawisku przemocy.

Zadania:

- Wyrównywanie szans edukacyjnych.
- Organizowanie cykli szkoleń, prelekcji, spektakli z zakresu profilaktyki w zapobieganiu uzależnieniom i przemocy oraz radzeniem sobie ze stresem.
- Profilaktyka i edukacja w zakresie uzależnień.
- Wspomaganie działalności instytucji zajmujących się dzieckiem i rodziną.
- Tworzenie i realizacja programów dla dzieci i rodzin zagrożonych niedostosowaniem społecznym.
- Udzielanie wsparcia pedagogicznego i psychologicznego.
- Udzielanie pomocy rzeczowej.
- Wzbogacanie oferty edukacyjnej.
- Rozwijanie talentów i uzdolnień.
- Prowadzenie zajęć w czasie wolnym od nauki.
- Promowanie działań i postaw w zakresie kształtowania właściwych nawyków i postaw.
- Organizowanie specjalistycznego poradnictwa i konsultacji.
- Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej.
- Kierowanie na leczenie osób uzależnionych.
- Zapobieganie przemocy
- Monitorowanie zjawiska krzywdzenia dzieci i młodzieży.

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki Oświatowe, Gminny Ośrodek Kultury, Służba Zdrowia, Policja.

Cel 6. Zapobieganie oddania dziecka do pieczy zastępczej oraz umożliwienie powrotu dzieciom z pieczy zastępczej do rodzin biologicznych.

Zadania:

- Przydzielenie rodzinom asystenta rodziny.
- Współpraca asystenta rodziny lub pracownika socjalnego z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej w przygotowaniu planu pomocy dziecku przebywającemu w pieczy zastępczej.
- Utrzymywanie osobistych kontaktów rodziców z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej.
- Udzielenie pomocy rodzicom biologicznym w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej.
- Opracowanie przez asystenta rodziny we współpracy z rodziną biologiczną i koordynatorem pieczy zastępczej planu pracy, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.
- Udział asystenta rodziny w okresowej ocenie sytuacji dziecka, której dokonuje organizator pieczy zastępczej.
- Wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin dostosowane do bieżących potrzeb, w tym na dojazd do dzieci, przebywających w pieczy zastępczej.
- Pomoc rodzinom w prawidłowym prowadzeniu gospodarstwa domowego.
- Angażowanie rodziców do ponoszenia współodpowiedzialności za sprawy dziecka (wybór szkoły, zawodu, doping do nauki, do poprawy zachowania).
- Pomoc rodzicom w zagospodarowywaniu czasu wolnego.
- Współpraca placówek i instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny.

Realizatorzy: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy, Placówki Oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Komenda Policji, Powiatowy Urząd Pracy, Organizacje pozarządowe i stowarzyszenia.

VI. Przewidywane Efekty:

- Stworzenie spójnego i wszechstronnego wsparcia dla rodzin wychowujących dzieci oraz przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze.

- Zwiększenie lub przywrócenie poczucia bezpieczeństwa w rodzinach.
- Ograniczenie sytuacji kryzysowych.
- Ograniczenie zjawiska niedostosowania społecznego.
- Ochrona dzieci przed umieszczeniem w pieczy zastępczej.
- Polepszenie sytuacji dziecka i rodziny.

VII. Czas realizacji

Realizacja gminnego programu wspierania rodziny została zaplanowana na lata 2016 – 2019. Jest on dokumentem otwartym, może podlegać okresowej weryfikacji, modyfikacji i uzupełnieniu.

VIII. Źródła finansowania:

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2016-2019 w gminie Grabowiec są środki finansowe poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w ustawie z dnia 9 czerwca 2011r. O wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej a także środki pozyskane z funduszy zewnętrznych w tym rządowych, pozarządowych, unijnych.

IX. Monitoring i ewaluacja programu.

Ewaluacja programu będzie oparta na gromadzeniu, analizie i interpretacji danych. Zostaną one pozyskane poprzez bezpośrednią rozmowę, obserwację lub telefoniczny kontakt z członkami rodzin, asystentem rodziny, opiekunami pieczy zastępczej, środowiskiem sąsiedzkim, pracownikami instytucjonalnych form pomocy rodzinie.

Monitorowanie odbywać się będzie poprzez przedkładanie Radzie Gminy w terminie do 31 marca każdego roku sprawozdań z realizacji Programu, sporządzonych na podstawie informacji uzyskanych od podmiotów uczestniczących w realizacji Programu oraz sporządzanie sprawozdań rzeczowo- finansowych z zakresu wspierania rodziny i przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej z zastosowaniem systemu telefonicznego o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy.

X. Wskaźniki osiągnięcia poszczególnych celów szczegółowych:

- liczba rodzin wymagających wsparcia
- liczba udzielonych porad przez specjalistów
- liczba realizowanych projektów i programów profilaktyczno-edukacyjnych dla rodzin i dzieci
- liczba osób uzależnionych, skierowanych na leczenie
- liczba osób uzależnionych, które podjęły leczenie
- liczba osób uczestniczących w terapii dla sprawców i ofiar przemocy
- liczba rodziców świadomych właściwych postaw wychowawczych
- liczba rodzin, którym przydzielono asystenta rodziny
- udział asystentów rodziny w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje
- udział rodzin wspierających w szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje
- udział pracowników socjalnych w szkoleniach dotyczących pracy z rodziną
- liczba rodzin wspierających zaangażowanych w pomoc dzieciom z rodzin zagrożonych
- liczba dzieci objętych terapią psychologiczno – pedagogiczną
- liczba dzieci uczestniczących w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego
- liczba rodzin, którym udzielono wsparcia w formie usługowej
- liczba dzieci, którym zapewniono udział w zajęciach edukacyjnych, w tym z elementami przeciwdziałania uzależnieniom, połączonych z wypoczynkiem
- liczba rodziców utrzymujących kontakty z dziećmi przebywającymi w pieczy zastępczej
- liczba osób, które ukończyły kurs zawodowy
- liczba osób, które podjęły zatrudnienie
- liczba rodzin, które otrzymały wsparcie finansowe lub rzeczowe
- liczba dzieci, którym opłacono wyżywienie w przedszkolu lub obiady w szkole
- liczba rodzin, które nabyły podstawy prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego
- liczba rodzin biologicznych dziecka, z którymi zrealizowano plan pracy zbieżny z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej
- liczba dzieci, które powróciły do rodziny naturalnej
- liczba rodzin biorących udział w treningach rodzicielskich

Uzyskane dane pozwolą na ocenę wartości programu oraz pomogą w dalszym planowaniu, realizacji i rozwoju jego działań. Ewaluacja będzie miała charakter

usprawniający i wskazujący kierunki ewentualnych zmian w zapisach programowych. Pozwoli na sprawdzenie efektywności i skuteczności przyjętych założeń oraz sposobu wydatkowania środków przeznaczonych na ich realizację.